

Gospodarka rolna na obszarach Natura 2000

Dominującym krajobrazem w Polsce są obszary wiejskie, którym towarzyszy duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz uprawa ekstensywna. Oznacza to, że gospodarstwa rolne są zazwyczaj małe a rolnictwo opiera się na stosowaniu naturalnych metod uprawy i hodowli bez stosowania szkodliwych nawozów sztucznych i innych środków chemicznych wspomagających pracę rolników. Taka sytuacja przyczynia się do zachowania wysokiej różnorodności biologicznej i ochrony roślin oraz dziko żyjących zwierząt, ponieważ niejednokrotnie rozdrobnione obszary rolne pełnią funkcję korytarzy ekologicznych, umożliwiając migrację zwierzętom. Są również ważną ostoją dla wielu cennych gatunków zwierząt i roślin ze względu na wysokie walory przyrodnicze tych terenów. Z tych właśnie względów wiele obszarów rolnych jest włączanych do sieci Natura 2000.

Na obszarach Natura 2000 nie obowiązują tak restrykcyjne ograniczenia jak w przypadku parków narodowych. Najważniejszym postulatem, którego należy przestrzegać, jest niepogarszanie jakości środowiska. Dlatego rolnictwo na tych obszarach może rozwijać się dalej, o ile nie wpływa negatywnie na środowisko przyrodnicze. Część zabiegów rolniczych jest wręcz pożądana z punktu widzenia ochrony środowiska, jeżeli jednak jakieś czynności szkodzą przyrodzie, wówczas należy je ograniczyć lub całkowicie ich zaprzestać. Może to wpłynąć na zmniejszenie lub utratę dochodów, ale rolnicy w takiej sytuacji w zamian za zaprzestanie działań mających zły wpływ na środowisko otrzymują rekompensatę w postaci dopłaty. Dofinansowanie można uzyskać również wtedy, gdy rolnik poprzez podejmowane zabiegi przyczynia się do poprawy jakości środowiska i jego ochrony.

Zadrzewienia śródpolne – miejsce życia wielu drobnych zwierząt (źródło: flickr)

Z chwilą wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, nasz kraj stał się beneficjentem Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) (patrz: słowniczek). Od tego momentu celem nadrzędnym stało się wspieranie gospodarstw rolnych promujących rolnictwo zrównoważone, czyli przyjazne przyrodzie. W Unii Europejskiej określa się rolę rolnictwa i obszarów rolnych nie tylko jako źródła pożywienia ale również jako miejsca stanowiącego ważny ekosystem (patrz: słowniczek), który trzeba chronić. Wsparciem dla tych działań był początkowo Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) (patrz: słowniczek) na lata 2004-2006 a następnie PROW 2007-2013. Obecnie trwają prace nad kolejnym projektem PROW na lata 2014-2020.

Ważną częścią tych programów są programy rolnośrodowiskowe, będące jedną z form wsparcia finansowego dla rolników oferowaną przez Unię Europejską oraz Rząd Polski. Programy rolnośrodowiskowe składają się z kilku pakietów, jeden z nich dotyczy ochrony zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Przystąpienie do programu rolnośrodowiskowego jest dobrowolne, wówczas rolnicy zobowiązują się do gospodarowania zgodnego z wymogami ochrony środowiska oraz według zasad określonych w pakiecie, jest to podstawą otrzymania dopłaty. Gospodarstwa rolne przystępujące do programu rolnośrodowiskowego podlegają kontroli, jeżeli właściciele nie przestrzegają zasad do których się zobowiązali, wówczas dopłata może zostać im cofnięta, niekiedy należy również dokonać całkowitego zwrotu pieniędzy uzyskanych w ramach dopłat.

Samiec (po lewej) i samica (po prawej) bażanta

Wśród zabiegów, które rolnicy wykonują w ramach programu rolnośrodowiskowego, można wymienić opóźniony termin pierwszego pokosu. Takie działanie ma na celu ochronę ptaków odbywających lęgi na łąkach (np. żurawie, derkacze, cietrzewie) oraz ich piskląt, które nie są zdolne do ucieczki przed kosiarką. W ten sposób chroni się również rośliny, które kwitną późnym latem, umożliwiając im wydanie nasion. Innym ciekawym zabiegiem stosowanym przez rolników jest odpowiedni sposób wykaszania łąk, prawidłowo powinno się to robić rozpoczynając koszenie od środka do zewnątrz łąki, dźwięk kosiarki odstrasza zwierzęta i pozwala im bezpiecznie uciec od źródła hałasu. W odwrotnym przypadku zamyka się zwierzętom drogę ucieczki, co jest szczególnie niebezpieczne dla małych zwierząt, których rolnik nie jest w stanie dostrzec wśród wysokich traw. Niekiedy aby temu zapobiec rolnicy stosują wysokie koszenie, pozostawiając trawy na wysokości nawet dziecięciu centymetrów. Kolejnym zaleceniem jest pozostawianie na łące niewielkich, nieskoszonych fragmentów, które są schronieniem dla różnych owadów i drobnych zwierząt oraz miejscem dającym szansę przetrwania zakwitającym w późniejszej porze ziołom i trawom. Skoszone siano nie powinno zalegać na polu, ponieważ utrudnia wysiewanie i rozprzestrzenianie się nasion. Z tego względu rolnicy tworzą stogi siana, które podobnie jak pozostawione, niewykoszone fragmenty są schronieniem dla owadów i małych zwierząt.

Żuraw brodzący wśród traw

Słowniczek:

Ekosystem - fragment przyrody stanowiący funkcjonalną całość, w której zachodzi wymiana między jej częścią żywą (biocenozą), a nieożywioną (biotopem).

Wspólna Polityka Rolna – określa zasady jednolitego funkcjonowania, ochrony i wspierania sektora rolnego we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej.

Programy rozwoju obszarów wiejskich – instrument służący realizacji polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

Źródła:

<http://natura2000.gdos.gov.pl/strona/natura-w-rolnictwie>

<http://archiwumwww.gdos.gov.pl/files/Materialy-i-publicacje/Natura-2000-korzysci-dla-rolnictwa.pdf>

<http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2007-2013/Dzialania-PROW-2007-2013/Os-2-Poprawa-srodowiska-naturalnego-i-obszarow-wiejskich/Program-rolnosrodowiskowy-Platnosci-rolnosrodowiskowe>

http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fd1dmfej9n5lqmh.cloudfront.net%2Fbocian%2Ffiles%2Fparagraph_download%2F5117%2F1broszura.pdf%3F1293721434&ei=tYDwU9fyN_Ky7Ab-ooGgDA&usg=AFQjCNHfN8wSb3ivnhHO_XYiDCDtkTM0pQ&bvm=bv.73231344,d.ZGU

